

Gospodar in gospođinja

LETO 1934

28. MARCA

STEV. 13

O pokorščini

Za dosego pokorščine je prvi pogoj: Doslednost. Če je enkrat nekaj ukazano, ali pa prepovedano, se mora pod vsemi okoliščinami vztrajati pri tem.

Ako otroci spoznajo: Danes sta oče in mati dobre volje, danes nam ni treba ubogati — ali: Danes so starši slabe volje, zato gre danes prav zares; — v tem slučaju starši že izgube igro.

Ukaže naj se mirno in jasno. Otroci morajo natančno vedeti, kaj se od njih zahteva. In če dvomite, da vas niso razumeli, potem zahtevajte, da otroci ponove vaš ukaz vpriči vas. To je zelo koristno, ker potem vsak ukaz izraziteje obtiči v nemirnih mislih otrok.

Bodite varčni z »ukazi« in prepovedmi. Če vedno sitnarite nad otroci, se navadijo na to in ne bodo polagali dovoljne resnosti na vaše besede. Prezrite, kar je postransko, skušajte uveljaviti važnejše.

Manjšim otrokom ne razlagajte na dolgo in široko, zakaj zahtevate od njih to in ono, ker bi začeli tuhtati; ali imate pravico do svojih zahtev in: — ali naj ubogajo; docim doraščajočim otrokom

olajšate pokorščino, če jim z mirnimi, jasnimi in ljubeznjivimi besedami poveste, zakaj želite, da bi storili to in ono.

Vendar pa vas nepokorščina otrok ne sme pripeljati do jeze. Kolikor mirnejši ste, toliko lažje boste dosegli pokorščino.

Starši naj nikdar in nikoli ne kaznujejo otrok v jezi. Otroci bi tako kazni občutili kot maščevanje, katero svojega namena, da bi jih poboljšalo, ne more izpolniti (doseči).

Narekuje naj vam ljubezen do otrok in vodi naj vas zavest, da jim želite najboljše. Če se otroci tega zavedajo, bodede tudi vi želi voljno pokorščino.

In če se otroku zdi težko, da bi ubogal, mu ne skušajte pomagati z oštevanjem, prej z ljubeznjivim bodrenjem, morda tudi s šaljivo besedo.

Predvsem pa je potrebna brezpogojna složnost obeh, torej očeta in matere. Nikdar naj oče ne ukaže nekaj nasprotnega od matere, nikdar ne sme oče dopustiti, da bi otroci ne ubogali matere. Kajpada velja to pravilo tudi za mater.

Apno učinkuje tudi v manjših količinah

Dosedaj je splošno prevladovalo mnenje, da treba trositi apno v velikih količinah, če hočemo doseči z njim vidne uspehe. To naziranje drži še vedno za močno kislta tla ali za ravnokar osušena zemljišča, ki rabijo apno za razkisanje zemlje ter za razkrajanje sprstenine. Na navadnih tleh, ki so le revna na apnu, pa zadostujejo že take nizke množine, ki smo jih dosedaj smatrali še za popolnoma nezadostne. Do tega prepričanja so dovedli najnovejši poskusi gnojenja ki-

slih tal z manjšimi in večjimi množinami apnenih gnojil in apna na Nemškem.

V kmetijstvu razločujemo **izrazito kisloto zemljo in zemljo revno na apnu**. Če osušimo moker travnik, dobimo kisloto zemljišče, ki je sicer suho, imajo pa v sebi še toliko kislin, da na njem ne morejo uspevati sladke trave in detelje. Taka zemljišča moramo vsekakor močno apniti, da vničimo talne kisline in omogočimo razkrajanje sprstenine; potem je šele mogoč razvoj naših kmetijskih rast-

lin. — Mnogo več zemlje imamo pa pri nas, ki ni naravnost kislá, ampak le revna na apnu. Taka njivska ali travniška zemlja ne potrebuje mnogo apna naenkrat v obliki čistih apnovih gnojil (žgano apno, apnenčeva moka), pač pa je zelo hvaležna, če ji vsako leto damo le nekoliko apna v katerikoli obliki.

Tu večkrat zadostuje že apno, ki ga dobi zemlja v tistih umetnih gnojilih, ki mimogrede vsebujejo tudi apno, kakor so apneni dušik ali Tomasova žlindra. Apneni duših vsebuje okrog 60—70% apna, Tomasova žlindra pa okrog 50%.

Če potrosimo na en hektar njive 200 kg apnenega dušika, dobi zemlja zraven dušika še okrog 130 kg apna; ali na travnik 300 kg Tomasove žlindre, tedaj 150 kg apna. Ta množina se nam zdi neznatna, ko smo dosedaj vedno slišali, da moramo, če hočemo doseči kak uspeh, potrositi na hektar 1000 do 2000 kg apnovih gnojil. In vendar je vzlic prej navedeni mali množini apno tako učinkovito kakor da smo ga navozili polne vozove. Iz tega sledi, da moramo dosežanje naziranje, da deluje apneni dušik samo s svojim dušikom, oziroma Tomasova žlindra samo s svojo fosforno kislino, znatno izpremeniti. **Velik del učinka obeh teh gnojil je pripisovati ravno njih apnu.**

Med umetnimi gnojili poznamo kislá in lužnata gnojila. H kislím prištevamo žveplenokisli amonijak in superfosfat; med lužnata pa apneni dušik, čilski soliter, Tomasovo žlindro. Kislá gnojila delujejo na kislím tleh ali na onih revnih na apnu prej slabše kot boljše, četudi jih trosimo zaradi njih dušika in fosforove kisline. Nasprotno učinkujejo apnena gnojila večkrat izredno ugodno, mnogo bolj nego je pričakovati z ozirom na njih dušik ali fosforno kislino. O tem priča naslednji gnojilni poskus ki ga je izvedel profesor Kappen v Bonnu na Nemškem in ga v minulem letu objavil v strokovnem časopisju.

Ta gnojilni poskus je bil izveden na kislí ilovnato-peščeni zemlji s kislím in z lužnatimi gnojili ter z dodatkom večjih množin apnenih gnojil. Kislo popolno

gnojenje je obstojalo iz žveplenokislega amonijaka, superfosfata in kalijeve soli; lužnato pa iz apnenega dušika, Tomasove žlindre in kalijeve soli. Preizkusni sadeži so bili krompir, rž in oves, vendar je tu naveden le poskus z ovsem, ki kaže nenavadno izrazit uspeh. Njiva ovsa je vrgla na hektar:

1. brez vsakega gnojenja 4.0 q zrnja, 14.1 q slame;
2. s kislím popolnim gnojenjem 1.8 q zrnja, 23.5 q slame;
3. s kislím popolnim gnojenjem in 50 q apna 24.4 q zrnja, 41.3 q slame;
4. s kislím popolnim gnojenjem in 100 q apna 28.5 q zrnja, 45.2 q slame.
5. z lužnatim popolnim gnojenjem 28.9 q zrnja, 42.7 q slame;
6. z lužnatim popolnim gnojenjem in 50 q apna 31.2 q zrnja, 43.0 slame.

Iz tega poskusa je razvidno, da je kisló gnojenje pod 2. v primeri z negnojeno parcelo pod 1. naravnost kvarno učinkovalo na pridelek zrnja, četudi je nekoliko povečalo množino slame. Močen dodatek apna pod 3. in 4. je pač ta njih slab vpliv uničil in dal ugoden pridelek, toda isti učinek je bil dosežen samo z lužnatimi gnojili brez dodatka apna pod 5., ki se je prav malo razlikoval od učinka pod 6., kjer je bilo dodano apno.

Iz tega sledi, da že male količine apna v navedenih lužnatih umetnih gnojilih dosežejo isti učinek, kakor velike v čisto apnovih gnojilih. To nam nadalje pojasni večji učinek nekaterih gnojil, ki razen označenih hranil vsebujejo tudi apno, v primeri z drugimi, ki ga nimajo. Tako je n. pr. našim kmetovalcem že davno znan izrazit učinek Tomasove žlindre na travnikih, ki ga torej ni pripisovati samo njeni fosforni kislini, ampak tudi njenemu apnu. Nasprotno pa deluje superfosfat na travnikih mnogo slabše, četudi imata obe gnojili približno enako količino fosforne kisline, zavoljo katere z njima gnojimo. Ta ugotovitev nam vsekakor nudi dokaz, da deluje apno v zvezi z drugimi rastlinskimi hranili mnogo boljše nego samo.

Ko je kmetijska veda dospela do tega prepričanja, je skušala primešati apna ki-

slim gnojilom, kakor so žveplenokišni amonijak in superfosfat, ker jim s tem odvzeli njih škodljivo kislost. Toda to se ne posreči vedno, kajti apno se kaj rado veže s fosforno kislino v superfosfatu in jo pretvori v težko topljivo obliko, ali v žveplenokislem amonijaku izžene amonijakov dušik v zrak. Take mešanice gnojil postanejo potem mnogo manj učinkovite in zgubijo na svoji gnojilni vrednosti.

Kar se tiče našega kmetijstva, imamo na razpolago domače dušično gnojilo apneni dušik, v katerem deluje razen dušika tudi apno. Manj posrečena je pa mešanica tega gnojila s superfosfatom, Nitrofos imenovana, kakor tudi Nitroskal, ki vsebuje povrhu še kali, in to iz zgoraj navedenega razloga. Žvepleno-kislega amonijaka ne pridobivamo do-

ma, uvoženi je pa močno predrag, zato se nam ga ni bati.

Pač pa imamo doma dve tvornici superfosfata, ki je za naša žita, koruzo, ajdo, proso prav priporočljivo gnojilo. Na travnikih se pa ni tako dobro obnesel kakor Tomasova žlindra. Ker jo pa moramo uvažati iz inozemstva, nam pride žal tako draga, da se pri današnjih nizkih cenah mleka in živine komaj izplača; vendar pa prej nego superfosfat, ker je njegov učinek le enoleten, medtem ko je oni žlindre trileten. Vsak umen gospodar si bo torej dandanes dobro premislil, katero umetno gnojilo mu v njegovih gospodarskih razmerah nudi še največ koristi. Pri tem pa ne bo pozabil gnojiti tudi z manjšimi količinami apna, ki ga ima v zadostni množini doma na razpolago. L.

Vzreja piščet

Za razvoj in raščo piščet je važno solnce in solnčna svetloba, primerno krmljenje in vsestranska snaznost. Ako le eden teh glavnih življenjskih pogojev odmanjka, že ni več pravega uspeha z vzrejo piščet. Brez solnca in solnčne svetlobe in brez dobrega svežega zraka uspeva tudi pišče le slabo kakor vsaka druga domača žival. Zato glejmo, da so piščeta že takoj od početka v svetlem prostoru, kamor lahko posije tudi blagodejno solnce skozi okna. Če je ob lepem vremenu zunaj primerno toplo, naj vodi koklja svoja piščeta iz tesnega prostora ven v prosto naravo, na solnce in sveži zrak. Ko pa morajo ostati piščeta radi neugodnega vremena v zaprtem prostoru, ga pridno prezračujmo, da bo v njem vedno dovolj svežega zraka, ki je obilo prepojen s kisikom, brez katerega ni prave in dobre prebave. Piščeta potrebujejo zlasti v prvih tednih po izvaljenju obilo gorkote, ki jo dobivajo pri naravni vzreji od koklje. Pri vzreji brez koklje ali umetni vzreji pa moramo skrbeti za gorkoto po umetni koklji. Čeprav ni neobhodno potrebno, da so piščeta stalno v toplem prostoru, vendar pa jim mora

biti vedno omogočeno, da si lahko poiščejo takšen prostor, kjer ne občutijo mraza. Kakor hitro se piščeta premrazijo ali prehladijo, so že zgubljena. Pa kakor ni dobro, da se piščeta vsled mraza prehlade, ni istotako dobro, če se iz gole bojazni pred mrazom omehkužijo. Zlasti pri umetni vzreji moramo paziti na to, da se piščeta polagoma utrdijo. Čim manj se omehkužijo, tem odpornejša in bolj zdrava postanejo. Zato pa skrbimo, da se piščeta tem več gibljejo, grebejo in brskajo na prostem, čim bolj doraščajo.

Med najvažnejše pogoje dobre vzreje piščet pa spada prav gotovo krmljenje. Prve štiri dni po izvaljenju naj dobivajo piščeta pšeno (to je luščeno proso ali prosena kaša) in čisto postano vodo. Pšeno ali prosena kaša je za piščeta najprimernejša prva hrana. Pri pomanjkanju pšena lahko krmimo piščetom ajdovo kašo (luščeno ajdo), krušne drobtine, zdrobljeni domači mehki sir iz kislega, celega ali posnetega mleka. Četrty dan začenemo dajati piščetom poleg pšena tudi mehko krmo. V to uporabljamo razna krmila, ki jih imamo na razpolago, n. pr. koruzno moko, ječmenovo moko,

drobne pšenične otrobe, zadnje pšenično moko. Iz dveh ali več teh krmil napravimo mešanico, ki jo toliko orosimo z dobro okisanim mlekom, da sliči gostim žgancem. Tako pripravljeni mehki krmi primešamo tudi drobno sesekano ali zrezano zelenjavo (rman, regrat, mlade koprive, travo itd.) Če nimamo nič zelene, ga pri rokah, si pomagamo v zameno zelenjave z drobno zrezano krmsko peso ali istotako zrezanim korenjem. Kjer si piščeta lahko same iščejo in trgajo travo in drugo zeleno hrano, odpade pridatek zelenjave med mehko krmo, kakor hitro se piščeta privadijo na iskanje zelene hrane. Pšeno lahko tudi kuhamo na sladkem (celem ali posnetem) mleku, ki zelo dobro tekne piščetom. Mesto pšena lahko istotako kuhamo ajdovo kašo. Na sladkem mleku gosto zakuhano pšeno ali ajdovo kašo krmimo dnevno in menjaje z mehko krmo. S tem povečamo raznoličnost dnevnih krmil, kar zelo ugodno vpliva na razvoj piščet zlasti v prvih tednih. Včasih damo piščetom tudi drobno zrezano čebulo, ki jo krmimo samo zase in jo ne primešavamo drugim krmilom. Tudi rudninskih snovi ne sme manjkati piščetom. V to se dajo uporabiti jajčje lupine in lesno oglje. Jajčje lupine pa moramo pred uporabo temeljito presušiti v topli krušni peči, da jih tako razkužimo in uničimo na njih morebitne bolezenske kali. Presušene lupine in lesno oglje zmeljemo ali zdrobimo v fino moko, ki jo lahko tudi primešamo mehki krmi ali pa jo dobivajo piščeta poljubno iz posebne posode. V (lončeno) posodo za vodo denimo tudi rjav žebelj. Rja pospešuje tvorbo krvi. Mesto žebeljev lahko uporabljamo tudi železno galico računaje okrog 4 grame na liter vode. Zelo dobro je, če nudimo piščetom razun vode za pijačo že takoj od početka kislo (ali celo posneto) mleko, ki ga piščeta pijejo izredno rada. Seveda mora biti mleko prav dobro skisano, ker premalo ali na pol kislo mleko jim lahko več škoduje nego koristi.

Ko uredimo vse začetno krmljenje piščet in gre tudi dobro od rok, potem pride kmalu na vrsto najprej izmenjava pšena s celim prosenim zrnjem. Med

pšeno začnimo po malem mešati proso. Ko piščeta že pridno pobirajo poleg pšena tudi proso, preidemo polagoma samo na proso. Zrnato in mehko krmo pokladamo piščetom menjaje. Ako le mogoče krmimo zjutraj najprej eno ali drugo mehko krmo, ki mora biti vedno sveže pripravljena. Preostala ali morda celo pokvarjena mehka krma ni več za piščeta. Vse dnevne krmljenje pa naj zaključi vedno zrnata krma. Podobno kakor na proso priučimo piščeta polagoma tudi na ječmen tako, da dobivajo nekako v osmem tednu samo ječmen brez prosa. Mesto ječmena lahko krmimo tudi pšenico, predroblijeno koruzo i. d. Pri mehki krmi pa lahko prihajajo vedno bolj pšenični otrobi do veljave. V prvem tednu krmimo piščeta po šestkrat na dan, v drugem in tretjem po petkrat, od četrtega pa do osmega tedna po štirikrat na dan. Po osmem tednu krmimo tudi piščeta tako kakor ostale kokoši. Vendar pa naj ostanejo piščeta še nadalje zase, sicer bi jih kokoši pri krmljenju zajedala. Navedeni način krmljenja piščet izvajajo že več let, na gospodinjski šoli v Marijanišču v Ljubljani s prav dobrim uspehom in se nam zdi zelo primeren tudi za vzrejo piščet na naših kmetijskih domovih, ki sami razpolagajo večinoma z vsemi onimi krmili, ki so tu navedena za piščeta. Razun tega pa si tamkaj piščeta lahko tudi v obili meri sama iščejo zeleno hrano in tudi mesno hrano v obliki žuželk, črvov itd. zunaj v prosti naravi. Za dober razvoj piščet je merodajno krmljenje zlasti v prvih tednih, nemarnost v krmljenju se tu zelo maščuje. Zelo kritičen čas je za piščeta, ko začne rasti v drugem tednu njih starosti perje. Rašča perja traja 2 do 3 tedne. V tej dobi jih moramo prav dobro in redno krmiti, zlasti ne sme manjkati v krmi rudninskih snovi.

Pri vzreji piščet glejmo na največjo snažnost posode za krmljenje, prosto-rov itd. Piščeta sama in kolkje preiščimo večkrat, če jih ne nadlegujejo zlasti na glavi in pod peroti uši, ki jih zatremo, če namažemo ušiva mesta z janeževim oljem.

V KRALJESTU GOSPODINJE

Varčnost

Marsikatera mati je položila temelj za otrokovo blagostanje s tem, da mu je že zgodaj nabavila »šparovček«. Navadila ga je vsak novčič spravljati vanj. Pozneje, ko so »šparovček« izpraznili, je otrok samozavestno nesel svoje prihranke v hranilnico in je dobil hranilno knjižico in je vanjo nalagal tudi naprej vse prihranke in darila.

Pa bodo matere vprašale, čemu jim pač zdaj govorim o varčevanju, ko nihče varčevati ne more, ko ima vsak komaj najnujnejše in najpotrebnejše. Kljub temu pa svoje besede ne vzamem nazaj, ampak še in še trdim, da je otroke treba vzgojiti za varčevanje in jih varčevanju tudi naučiti.

Ne varčujemo namreč samo z denarjem, ampak z vsem, kar imamo. In če trdim, da varčujemo tudi z obliko, z obutvijo, s kruhom, mi bo pa prav hitro marsikatera mati pritrdila. Pa bo tudi začela razmišljati, kako bo sama v tem oziru postopala in kako bo svoje otroke tega učila in vadila.

Benjamin Franklin, ki je iznašel strelovod, je nekoč izrekel tudi te-le pametne besede: »Kdor vam pravi, da boste na drugačen način obogateli, kakor z delom, s pridnostjo in varčnostjo, tega ne poslušajte; ta je lažnivec in goljuf!«

Te besede naj bi tudi vsaka mati svojemu otroku prav globoko vsadila v srce. Pouči pa naj tudi otroka, da je tisto, kar si človek s trudom pridobi, veliko trajnejše kot pa ono, kar mu kdo podari, da se mu ni bilo treba prav nič truditi. Saj poznamo tudi naš pregovor, ki pravi: Kakor pridobljeno, tako izgubljeno.

Vsaka mati naj bi otroka učila varčevati največ s svojim zgledom. Ne mislim pa tukaj na kakšno skopost, da ne bi imela nikakega razumevanja za otrokovo veselje, če hoče svoje prihranke tudi koristno porabiti. Nasprot-

no, še svetuje mu lahko in pohvali njegove lepe namene. Če si otrok iz svojih prihrankov sam kupi tudi kako večjo stvar, bo potem še bolj znal ceniti vrednost denarja.

Seveda pa mora mati že zgodaj omejevati zapravljivost, ki se zlasti v otroški dobi kaj rada pojavlja kot sladkosnednost. Kako važen nauk za življenje mu bo mati dala, če mu dopove, da je vsak nepotreben izdatek zapravljivost in če tudi sama ta nauk izvršuje. Mati naj otroka nauči tudi male reči upoštevati. Tudi drobne malenkosti je mogoče porabiti; malenkosti v hiši in okoli nje, ki le količkaj zaslužijo pozornost, so dovolj velike, da jih spravimo. Naša stara mati so nam otrokom večkrat dejali, da je treba vsako reč pobrati, kar je več vredno kot ena uš. Kako smo tekli potem po dvorišču in okoli hiše in smo jim donášali vsakovrstne reči, ki smo jih našli, in jo vpraševali, če je to ali ono pač toliko vredno kot ena uš. Cele dneve so nas na ta način zaposlili, pa pri tem zbrali cele zbirke starih žebeljev, gumbov, vijakov, igel itd., kar se je vse ob svojem času še dalo porabiti. Ali bi ne bilo lepo, če bi otroci dobili zopet nekoliko več zanimanja za zbiranje rabljenih znamk, razglednic, srebrnega papirja in podobnega, kar bi prišlo misijonom v prid?

Nikoli naj mati ne pošlje otroka v trgovino brez denarja, naj napišejo, da boš pozneje plačala, ampak plačuje naj vse sproti. Če otrok vidi, da mati to gove dela, bo tudi sam postal lahko miseln. Zlasti v današnjih časih je včasih skušnjava, pa tudi sila velika: vendar je bolje malo potrpeti, kot pa dolgo delati, ki jih očitno ne bomo mogli plačati. Tako ravnanje je prav blizu tatvine.

Kadar si hoče otrok kaj kupiti, naj ga mati pouči, da pride najprej na vrsto potrebno, potem koristno nazadnje prijetno. Če bo po tem

navodilu ravnal tudi v poznejšem življenju, bo marsikaj nepotrebnega opustil. Otrok se bo najlažje navadil one skromnosti, ki je za življenje tako važna, če ga mati skromno vzgaja, četudi bi ga lahko razkošno. Prav bogati ljudje morajo znati z denarjem prav ravnati, saj vemo, da lahkomišelnost in razsipnost prav hitro uniči še tako veliko premoženje.

Vselej in ob vsaki priliki pa naj mati vzgaja svoje otroke tako, da njih oko hitro vidi bližnjega potrebo, roka rada daje in srce vedno toplo čuti s potrebnim.

KUHINJA

Krompirjevi cmoki za juho. Štiri srednjebele krompirje kuham ne lupljene. Ko so kuhani, jih olupim in še gorke v skledi ali v loncu stlačim. Potem primešam žlico masti en rumenjaka, par zrn soli, malo drobno zrezane čebule, zelenega petršilja, iz beljaka sneg, eno žlico drobtin in žlico moke. Ko je dobro premešano, raztopim v ponvi nekoliko masti. V mast devam testo z žlico, kakor za žličnike, ponev potresam, cmoke obrnem, da so na obeh straneh lepo zarumenjeni. Opečene denem v skledo in nalijem nanje vrele juhe.

Ajdovi žličniki za juho. Žlico surovega ali kuhanega masla ali masti mešam v skledi. Primešam dva rumenjaka iz dveh beljakov sneg in dve žlici ajdove moke. Ko juha vre, zajemam z žlico to testo tako, da napolnim le polovico žlice. Pri vseh žličnikih je treba pred vsakim zajemanjem testa vtakniti žlico v vrelo juho, ker le na ta način smukne testo rado v juho. Da cmoki lepo narastejo, morajo imeti dovolj prostora in pa, da se kuhajo pokriti. Kuham jih osem do deset minut.

Makova potica. Četrto litru segretega mleka pridenem dva rumenjaka, sedem dkg masla, primerno soli in shajan kvas iz dveh dkg droži. To prav dobro premešam in pridenem malo več kot pol kg moke. Nato prav dobro stepem testo in denem pokrito na toplo da vzide. Ko je shajano, stresem na z moko posut prtič,

tanko razvaljam in namažem s sledečim nadevom: Štirinajst dkg sladkorja skuham z enim decilitrom vode. V to denem toliko prav dobro stolčenega maka, da nastane nadev kakor gosta kaša. Za duh pridenem cimeta, nageljevih klinčkov, limoninih lupinic in toliko sladke ali kisle smetane, da je nadev mogoče razmazati po razvaljanem testu. Namazano testo trdo zavijem, denem v dobro pomazano obliko in denem pokrito na topel prostor da vzide. Predno denem v pečico, pomažem testo z jajcem in pečem eno uro.

Pisanje imen v píruhe. Dobro pest čebulnih olupkov skuham v vodi. Pristavim jih z narzlo vodo, ko zavre denem kuhati jajca, katere sem poprej umila in nanje napisala poljubna imena ali reke na sledeči način: Košček mila ošiljim na enem koncu v toliko kot svinčnik. S tem ošiljenim koncem pišem po jajcih. Kuham jih potem še kakih osem do deset minut. Jajca postanejo na ta način zlatorumena imena pa svetlorumena.

g Izgledi žitnih cen. Za bodoče cene pšenice je merodajno prezimljenje jesenske posestve. Sedaj poročajo iz raznih držav, v kakšnem stanju se nahajajo ozimnine. Ta poročila večinoma niso ugodna. V naši državi so prvi jesenski posevki dobri, druga polovica poznejše posejanih pa slaba in v rasti zaostala. Škodo so napravile tudi miši. Iz teh dveh razlogov bo treba mnogo ozimne pšenice preorati in nanovo posjati. Zato se tudi ne obeta bogata letina. — Češkoslovaška javlja, da bo morala četrtno svoje pšenice podariti; torej tudi tam ne bodo pridelki dovoljni — Slično se obeta Avstriji. — Naš letošnji presežek pšenice cenijo na 10.000 vagonov. Iz gornjih razlogov se obeta, da jih bomo z lahkoto oddali na Češkoslovaško in v Avstrijo, kjer se že sedaj opaža pomanjkanje blaga. Madžarska ima sicer še pšenice za izvoz, nima ga pa niti Bolgarija, niti Romunija, zato je verjetno, da bomo naš izvozni presežek lahko oddali. Iz tega sledi, da je za pšenico pričakovati čvrstih cen.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Mariborski prašičji sejem 23. t. m. Ta sejem je bil slabo obiskan tako od prodajalcev kakor od kupcev. Pripeljali so nanj 205 prašičev, prodali pa le 104. Ravnotako je bilo dovoženih 60 ovac in koz, od katerih je pa le ena našla kupca. Cene so bile naslednje: mladi prašiči 5—6 tednov stari 80—100 Din kos, 7—9 tednov stari 150—200 Din, 2—3 mesečni 250—280 Din, 5—7 mesečni 320—360 Din, 8—10 mesečni 450—500 Din, eno leto stari 650—750 Din. Kg žive teže 6.50—7 Din, mrtve teže 9—10 Din.

CENE

g Tržišče z jajci. Nakupne cene za jajca na domačem tržišču so ostale neizpremenjene in se vzlic predstoječim praznikom niso zvišale. Nič bolj ugodne niso prodajne cene našega blaga v Švici in Češkoslovaški, kjer kažejo še bolj padajočo tendenco. Verjetno je, da bodo po praznikih povsod še nekoliko popustile. Tudi na Angleškem je slabša kupčija z uvoženim zlasti cenejšim blagom, ker je jaje povsod dovolj. Bati se je, da bo po praznikih izvoz jajc popolnoma prenehal, vsled tega tudi domač nakup nazadoval in cene ponovno padle.

g Denarstvo. V zadnji številki smo pod tem naslovom objavili vest zagrebških listov, da se proučava možnost povišanja premije za inozemske devize od sedanjih 28.5% na 40%. Sedaj pa javljajo iz pristojnega mesta, da so te vesti popolnoma izmišljene. Želje gospodarskih krogov iz Zagreba se zaenkrat ne bodo še izpolnile.

g Tržišče lesa. Naš lesni trg z vsem gozdarstvom vred je najhujše prizadelo zvišanje prevoznih tarif po železnicah. S tem ni samo težko udarjen naš lesni promet v notranjosti države, ampak onemogočena nam je tudi konkurenca na zunanjih trgih. Vsled nove železniške prevoznine je prišel naš notranji promet v tak položaj, da bo na

pr. v Vojvodini romunski les, ki mora plačati visoko uvozno carino, vzlic njej cenejši nego les iz Slovenije. Saj znaša tovarnina od nas v Vojvodino več nego je les vreden. Tako so slovenskemu gozdarstvu, ki je malodane popolnoma izgubilo italijanski trg, sedaj zaprta pota tudi v vzhodne pokrajine naše države. Edino vodna pot s splavi nam ostane še prosta, pa tudi ta je omejena le na majhen del naših gozdov. Neprijetno je posebno dejstvo, da je bilo zvišanje železniških tarif uvedeno ravno v dobi, ko imajo Italija, Španija in francoske afriške kolonije velik interes na naši parjeni in neparjeni bukovini. Škoda je, ker se ne bo dalo izkoristiti tega ugodnega razporeditve, ker bo vsled naših visokih železniških tarif konkurenca z drugimi državami izključna.

RAZNO

g Konec šmarnice v naših vinogradih. Kmetijsko ministrstvo je izdalo odredbo, da mora iz vseh vinogradov v državi vsa šmarnica izginiti najkasneje v desetih mesecih, to je do konca decembra 1934. leta. Tisti vinogradniki, ki tega ne bi storili sami, jim bodo oblasti na njih stroške poplile trte. Edino za domačo uporabo sme vinogradnik obdržati največ do 500 trsov šmarnice.

g Stanje hmeljarstva. V hmeljski kupčiji v Savinjski dolini je le malo prometa, ker je zelo malo blaga več na razpolago. Cene so ostale neizpremenjene. — Živahno pa je postal v hmeljskih nasadih, kjer so pomladanska dela v teku. Obrezuje se povsod in pripravlja kolje, kolikor pač vreme to delo dopušča. Hmelj je zdrav in že začel tupatam odganjati. Vsled letošnjih ugodnih cen so se hmeljarji lotili z veseljem dela v hmeljnikih, ki jih tudi precej gnojijo bodisi z domačimi, pa tudi z umetnimi gnojili.

Poravnajte naročnino!

PRAVNI NASVETI

Uslužbenski davek. K. F. — Uslužbenski davek po zakonu o neposrednih davkih se pobira od 1. jan. 1929 dalje. Zato se nanaša članek o uslužbenskem davku v letošnjem Mohorjevem koledarju tudi za leti 1929 in 1930. Tudi županova nagrada je zavezana uslužbenskemu davku. Višina uslužbenskega davka zavisi od vprašanja ali gre za službene prejemke, ki se ponavljajo na mesec, na teden, odnosno na dan ali pa za službene prejemke, ki se ponavljajo zdaj pa zdaj. Ponavljajoči se službeni prejemki so zavezani uslužbenskemu davku po davčni lestvici iz člena 95, ki je nižja, a službeni prejemki, ki se ponavljajo zdaj pa zdaj so pa zavezani po davčni lestvici iz člena 96 zakona o neposrednih davkih. Davčnih lestvic ne moremo objavljati na tem mestu, ker so preobširne. Pri davčni upravi prosite, naj vam jih pokažejo, ali pa si nabavite knjižico »Uslužbenski davek«. Ako je župan dobival redno mesečno nagrado, ima plačati uslužbenski davek po nižji davčni lestvici iz čl. 95 zakona o neposrednih davkih. Tako je to vprašanje rešila v nekem slučaju Dravska finančna direkcija v Ljubljani. Drugače pa je v slučaju, kjer je župan dobil samo enkratno letno nagrado. Takega dohodka ni smatrati za ponavljajoči se dohodek in velja zanj višja davčna lestvica ter pri odmeri niso dopustni nikaki odbitki, kakor je to pri ponavljajočih se dohodkih.

Na račun izplačana dola. M. K. N. — Vaš mož je dve leti pred vojno imel izplačati doto sestri in dvema bratom, ki so se vsi nahajali v Ameriki, vsakemu 500 kron. Sestra in brat sta zahtevala izplačilo dote in je zato Vaš mož naprosil brata Jožeta, naj ta v Ameriki obema izplača po 500 K, za to bo njemu v domačo hranilnico vložil 1000 kron. Brat Jože je to v Ameriki storil, Vaš mož pa je hotel vložiti 1000 kron v domačo hranilnico, a ker se je začela vojna in je bil mobiliziran, ni tega storil. Po vojni je hotel materi, ki je imela Jožetovo knjižico, plačati 1000 kron, a ta ni sprejela, češ, da se bosta že sama pogovorila. Ko je prišel Jože iz Amerike domov, je zahteval od Vašega moža izplačilo 1000 kron po predvojnem tečaju dolarja, kar pa Vaš mož ni priznal. Sedaj je Vaš mož umrl, brat Jože pa terja od Vas kot dedinje po možu, izplačilo svoje dote 500 kron in za setro in brata Janeza izplačanih 1000 kron, vse z obrestmi vred od leta 1912 dalje in v dollarski vrednosti t. j. en dolar za 5 kron. Ali je ta zahteva upravičena? — Vaš svak lahko zahteva za svojo doto le 500 kron ali 125 Din s 5% obrestmi za zadnja tri leta. Glede po bratu

Jožetu pred vojno izplačanih 1000 kron pa smo misljenja, da boste Jožetu morali plačati sedanjno vrednost 200 dolarjev v dinarjih in 5% obresti za zadnja 3 leta, če bo Jože dokazal, da mu je Vaš mož naročil, naj izplača sestri in Janezu, vsakemu 100 dolarjev, kar je odgovarjalo takratnim 500 kronam, in da je obema tudi izplačal po naročilu Vašega moža 200 dolarjev. Svetujemo Vam, da se s vsakom poravnate, brez pravde, ker je itak imel dobiček Vaš mož, ker mu ni bilo treba takoj plačati dote.

Stroški za kupoprodajno pogodbo. K. M. Zanima Vas, kdo je dolžan plačati stroške za pogodbo. — Za takse jamčita oba pogodbenika solidarno. To se pravi, da more oblast iztirjati vso takso od enega ali drugega. Stroške za sestavo pogodbe pa pač plačati tisti, ki jo naroči.

Taksa za kolo. F. D. Vaše vprašanje glede takse od kolesa ni jasno. Povejte jasno, katero takso ste po Vašem mnenju preveč plačali, potem bo mogoče ločen odgovor. Ako ste kolo pismeno odjavili, je bilo treba vlogo kolkovati, zato je Vaše razburjenje radi izterjavanja kolkovne pristojbine odveč.

Zaščita kmeta. G. F. T. Vprašate, če morajo tudi privatni upniki čakati 12 let na odplačevanje dolga. Pri vas da govore, da to za privatne upnike ne velja. — Tudi napram privatnim upnikom so dolžniki-kmetje zaščiteni in sicer se v večji meri kakor napram denarnim zavodom. Obresti za knjiške dolgove v denarnih zavodih znašajo namreč 6%, dočim znašajo za dolgove pri ostalih upnikih samo 3,54%, vsled česar so tudi letni obroki, ki jih morajo dolžniki plačevati privatnim upnikom nižji od onih, ki jih morajo plačevati denarnim zavodom. — Ako kmetje poplačajo svoje dolgove v krajšem roku, se zniža za vsako skrajšano leto preostali znesek za 2%. Če bi upnik ne hotel sprejeti vsote, ki mu jo dolžnik ponudi, jo lahko dolžnik položi pri sodišču.

Skrajšan rok. Ž. F. H. Ker je najstarejši sin nesposoben za vojaško službo, ne bo drugi sin dobil skrajšanega roka. Zato bo po našem mnenju prošnja brezuspešna.

Poškodovana slamoreznica. R. J. Pri rezanju slame je počilo kolo na slamoreznici. Gospodar zahteva, da mu hlapec, ki je rezal slamo, povrne polovico stroškov za popravilo slamoreznice. Ali je ta zahteva upravičena? — Če je hlapec s svojo nerodnostjo zakrivil poškodbo, je pač gospodarjeva zahteva upravičena. Drugače pa je, če je kolo počilo brez krivde hlapca n. pr., ker je slamoreznica že obrabljena ali iz slabega materiala. V tem slučaju hlapec ni odgovoren za škodo.